
Pápai Szabó György

A temetetlen költő...

A Magyarságtudományi Füzetek 25. kötetéről
(Bp., 2015. MVSZ)

(A Magyarok IX. Világkongresszusa Petőfi-konferenciáján hangzott el
2016. 08. 16-án, délelőtt, 11. 45 órakor)

„Az idő igaz, s eldönti, ami nem az...”

Ez a Petőfi-idézet a címe a Magyarságtudományi Füzetek 25. darabjának. Ez a 25. kötet (most már 27!) – bátran állítom, hogy a mindenkori Magyarságtudomány kiemelkedő teljesítménye. Ennek a 25. kötetnek az alcíme: „*Petőfi Sándor szibériai életszakasza. Elhallgatott, bizonyító dokumentumok*”.

A sorozat főszerkesztője Patrubány Miklós, az MVSZ elnöke. Való igaz, hogy több neves személyiség mellett az MTF Szerkesztőbizottságának tagja vagyok, s az is igaz, hogy a kötetek zömét jómagam szerkesztettem, de ezt valóban nem én nem én állítottam, össze, nem én válogattam, nem én szerkesztettem. Az irodalomtörténetileg rendkívüli jelentőségű füzet összeállítói és válogatói, szerkesztői, s részben szerzői, hisz saját írásaik is vannak az anyagban: Fuksz Sándor mérnök, az MVSZ elnökhelyettese, ill. Kiss Endre József, a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárának igazgatója, az MVSZ elnökségének tagja.

Mindnyájan kívülről tudjuk a legismertebb Petőfi-sorokat (EGY GONDOLAT BÁNT ENGEMET...):

*„Egy gondolat bánt engemet:
Ágyban, párnák közt halni meg!
Lassan hervadni el, mint a virág,
Amelyen titkos féreg foga rág;
Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál,
Mely elhagyott, üres szobában áll.
Ne ily halált adj, istenem,
Ne ily halált adj énneknek...”!*

Ma már tudjuk, nem adatott meg neki az oly vágyott harctéri halál., Isten akarata és a mienk bizony nem mindig fedik egymást... Sorsunkat nem mi határozzuk meg, az az eleve elrendelő Isten kezében van. Petőfinél a költői vágyalom és a végső valóság bizony eltérő utakat jártak be.

Több, magasan képzett barátom – lelkeszek is vannak köztük, de egy egyetemi tanár hívem is – azt vallják: *e versnek igaznak kell lenni, nem történetett*

másként... Hiába mondom nekik és másoknak: Petőfi költő volt, a Nemzet költője, s nem Nostradamus, nem kérhető számon rajta, ha a történelmi valóság eltért költői álmaitól... Azt válaszolják, ha még igaz lenne is, hogy nem Segesváron halt meg, akkor is fontosabb a kialakult mítosz, s legenda, mint a valóság...

Ezt nem tudom elfogadni! Sem teológusként, sem tudományos kutatóként, sem gondolkodó emberként. Maradjon a mítikus álhit, a mítosz a valóság helyett, csak azért, hogy a vers sorai és a történelem valósága egybeessenek...? Ez teljes képtelenség! A történelmi tudat nem épülhet meg nem történt dolgokra, vágyálomra, illúzióra, tényekkel, adatokkal nem igazolható elképzelésekre. Nem mi irányítjuk a történelmet, hanem a történelem sodra vissz, ragad bennünket előre, mint egy rohanó folyó. A költő sem irányíthatja saját sorsát, vágyálmait megénekelheti, de az ő sorsa is a történelem sodrásának kitett sors, ha úgy tetszik, a történelem Ura eleve elrendelő, predestináló akaratának kitett sors.

De képzeljük el, mi lenne így a világból, a tudományból, az emberi megismerésből, ha az emberi mítosz, a szépen keretezett legenda helyébe lépne a valóságnak? Persze az emberiség történetének hajnalán, sőt még a bibliai időkben is, s tán még később is, a mítosz, a legenda helyettesítette a történelmet, s ezek a mítikus ókori elbeszélések rejtették magukban és hordozták az emberiség történelmét, a Kezdetet. S most persze kicsit gondolok a Genézisre, Mózes I. könyvére is. De nem csupán arra, hanem pl. a sumér Enuma elis eposzra, a sumér teremtéstörténetre, az ugyancsak káld-sumér Gilgames eposzra, vagy éppen a kezdetet megéneklő káld-sumér zsolnárokra, az akkád, szkíta-szabír-kusita-hun-magyar, kínai-egyiptomi teremtés-mítoszokra, valósi-költői alkotásokra.

Ugyanez mondható el a Bibliáról, s azon belül az Ószövetség mítikus leírásairól is, ahol, és amelyekben az akkori ember a maga tudásának szintjén, a maga színes, mesélő nyelvén mondja el azt, amit tud Istenről, az isteni lényekről, a Földről, a természetről, az emberekről. Nyilván Istenhez, vagy istenekhez kötődő, sok esetben panteisztikus hite meghatározó volt, a politeizmusból lassan alakul ki a monoteizmus, de alapvetően egyszerű világnépeink bizony az ún. „háromemeletes világnépe” volt, vagyis fent az Ég, ahol az istenek, s majd az Egy Isten lakoznak és lakozik; a Föld, az emberek territórium; s a Pokol, ahová a gonoszok kerülnek majd. S ez a világnépe az ókortól a középkoron át, még sokáig tartotta magát az emberi tudatban, beleégetve természetesen mindezt a sémát (toposzt) a kultúrába, a vallásba, a művészetekbe, az irodalomba, egyáltalán az emberi gondolkodásba. Csak nagyon kevesen tudták meghaladni e sémákat, s akik igen, nem biztos, hogy elismerés volt a jutalmuk... Sőt... Ám most nem tarthatok tudománytörténeti előadást. Az elmondottakból látjuk, hogy a mítosz, a legendának komoly szerepe volt akkor, amikor kialakult az emberiség, amikor az emberi gondolkodás világnépe a vallásos hit és elképzelés volt, amikor az emberek életét alapvetően határozta meg a „felsőbb” isteni lényekhez, az égiekhez való viszony, s amikor a mítosz az emberiség akkori legmagasabb tudását hordozta. De ez teljesen más! Ezt a történeti-vallási mítoszt nem szabad összetéveszteni egy 19. században alkotó, hányatott sorsú költő rejtélyes

sorsát és halálát övező, emberek által utólag kialakított elképzelésekkel, képzelt elvárásokkal, úgymond újkori „mitoszokkal”.

Mára rendelkezünk az egzakt tudományosság minden eszközével, hogy ne mítoszok és legendák között tévelyegjünk, amint, akik nem tudnak semmit sem, hanem valóban kiderüljön a megfellebbezhetetlen igazság. S mára már nem is a költői-emberi mítosz és legenda a legfőbb ellensége az igazság napfényre jöttének, hanem az emberi butaság, gáncsoskodás és rosszindulat. Itt is elmondom alapvető teológiai tételmet: **a tudománynak nem a hit az ellensége, hanem a tudatlanság! S a hitnek nem a tudomány az ellensége, hanem a hitetlenség. A tudatlanság és a hitetlenség a mi legfőbb rosszakarónk, ahogy a Petőfi-ügyben is.**

Milyen hibás gondolkodásra vall az a nézet, hogy Petőfi nimbusza odalesz, ha kiderül az igazság, hogy nem halt meg Segesváron, hanem elhurcolták orosz fogságba, a távoli burját földre... S ez a hibás és nem eléggé kárhoztatható gondolkodás vezet oda, hogy a Nemzet legnagyobb költőjének földi maradványai temetetlenek... Ez már nemcsak gyalázat, kegyeletsértés, hanem egyúttal a legnagyobb bűn is! S, ha valaha fordulhat a kocka, az a mi mostani időnk, amikor nemzeti kormánya van az országnak. Az igazságért, a méltó eltemetésért nekik kell/kellene meghozni a döntést. Éppígy a hiteles utóvizsgálatok elvégzéséért. Már csak egy parányi láncszem hiányzik a végső igazság kimondásához. Engedélyezni az összehasonlító DNS-vizsgálatot édesanyja révén... Méltó és valós eltemetése pedig a legmagasabb nemzeti ügy, állami érdek, egy nemzetnek a közügye, nem lehet a hazugságot tovább vinni és tovább éltetni, ha tetszik, ha nem!

Először **Barátosi L(énárt) Lajos** terjedelmes kéziratoss vitairatának-naplójának ismertetésére kért fel az MVSZ Petőfi Bizottsága. A rendkívüli jelentőségű kéziratot meg is kaptam teljes terjedelmében, másolatban. Bár a kézirat, a kézzel írt vitairat, napló nem tekinthető túl réginek, hisz Pesterzsébeten íródott 1946-ban, mégis nehezen olvasható, de mivel a régi kéziratok szakértője is vagyok, így nem ez okozott gondot, hanem sokkal inkább a tartalom. A meglehetősen terjedelmes szöveg legalább egy esztendő alapos filológiai és hermeneutikai vizsgálatára, vagyis a kézirat szövegének alapos elemzésére és összehasonlítására lett volna szükség, s persze más forrásokkal való egybevetésére, a Barátosi által használt információk hitelességének ellenőrzésére, az általa régies vagy éppen más változatban, ill. formában kezelt földrajzi nevek és a leírásában előforduló személyek beazonosítására. Erre a munkára nekem rettentő leterheltségem mellett nem lett volna időm, csak bízhatunk abban, hogy lesz egy kutató, aki ezt a roppant nehéz és fontos munkát elvállalja.

Van egy csontváz valahol, amely a barguzini Petőfi Expedíció tiszteletre méltó kutatómunkája révén 1989-ben a barguzini 7. számú sírból került elő. **Dobai Miklós** írja egy korábbi, 7-8 évvel ezelőtt írt kitűnő glosszájában:

„...A csontváz, mely a költőnél is ismert nőies testalkaton túl, több, szám szerint öt, olyan, jobbára rendellenességen alapuló azonosságot mutat az eltűnt költővel, melyek előfordulási valószínűsége ezrelékek töredékében mérhető, s melyek mindegyike egyenként is indokoltá tenné a legalaposabb vizsgálatot is. Nézzük, mik ezek:

1. *Először is a testmagasság, mely egyezése ugyan nem perdöntő, de elgondolkodtató;*
2. *A koponya homlokcsontjának erős domborultsága, csontösszenövésének szokatlan hangsúlyozottsága, ahogy ez a fennmaradt dagerrotípián is felismerhető, s festményeken is jól látszik;*
3. *A bal felső szemfog abnormális, szinte „agyarszerű” előreállása, melyről a kortársak szintén említést tesznek;*
4. *A bal sípcsont csavarodottsága, s végül*
5. *A bal térdkalács hiánya, mely két utóbbi rendellenesség a költő kortársak által is említett egyetlenlen járását, különösen felfelé menet mutató bicegését eredményezte.*

Nos, nem vagyok antropológus, de úgy gondolom, hogy ennyi abnormális tünet egybeesése, nem söpörhető le a Szentágothai professzor szemrevételezésen alapuló bonmotjával: „Be csinos menyecske”.

A gyanúmat, hogy itt nem szakmai ügyről van szó, megerősíti az a fröcsögő, izzó gyűlölet, ahogy ebben a kérdésben az azonosságnak még a gondolatát is tagadó baloldali és liberális körök pénz és fáradságot nem kímélve a mai napig nyilatkoznak: sajtóban, interneten, s mindenhol ahol ez a téma egyáltalán szóba kerül...

*Pedig egy nemzetnek joga van tudni, hogy legnagyobb nemzeti költője azonos-e a fellelt csontvázzal, s szerencsés esetben „Ünnepélyes lassú gyászzenével, s fátyolos zászlók kíséretében” elhelyezni azt a **Bory Jenő** által készített, a **Kerepesi úti sírkertben** álló síremlék homályába, a család többi tagja közé, vagy visszaszállítani azt **Barguzinba**, nyugodjon ott tovább névtelenül...”*

A Nagy Temetés ideje még nem jött el – a 2015. július 17-i áltemetés csak ártott az ügynek, s félrevezette a nemzetet...

Ez a kötet fontos dokumentumokat, elhallgatott bizonyítékokat tár az olvasó elé. Egy részük már olvasható volt korábban is. De első ízben olvasható benne **Barátosi Lénárt Lajos** naplója, ill. vitairata, aki 17 évesen kel útra Szibériába, hogy igazságot szolgáltatson nagyapjának, Petőfi katonatársának, aki ki merete mondani, hogy Petőfi nem halt meg Segesváron, hanem elhurcolták az oroszok, s ezért 10 évi várfogságot szenvedett Kufstein várában, kemény vasban. Barátosi az I. világháborút megelőzően, kilenc évtizeddel a Morvai-féle expedíció előtt, elmondása szerint már 1911-ben megtalálta Petőfi sírját. Petőfi Szibériában, magyar nyelven írt verseinek gyűjteményét hazahozta, s leadta a honvédelmi minisztériumban, ahol az egésznek nyoma veszett... Ám egy vers csodák-csodája előkerült az MTA mikrofilmtárából, amelyről a grafológusok egyértelműen állítják, hogy Petőfi saját kézírásával íródott, mégpedig 1851. március 20-án, „*Én vagyok az örök kérdőjel*” címmel, **Vengerszkaja Szélóban**.

Három nagy egységre oszródik a kötet anyaga.

I. *Elhallgatott, bizonyító dokumentumok.* Itt olvashatjuk **Barátosi Lénárt Lajos** dolgozatának részletét: „*Tagadom Petőfi fehéregyházi elestét*” címmel. Majd **F. Hermann Bönisch** írását („*Bilincsből a költő*”), mely Bécsben, a Neuer Wiener Tagblatt-ban jelent meg 1936. június 20-án. Magyarra fordította **Csémy Lajos** ny. prágai egyetemi tanár. **Falus Pál Ottó** „*Petőfi nem halt meg Segesvánál*” c. cikke eredetileg Ulan-Ude burját városka Bajkál c. lapjában jelent meg 1988. júniusában. Fordította **Izsovszky Zita**. Ezt követi **Dr. Szuromi Lajos** egyetemi tanár, MTA-doktor dolgozata: „*Két orosz nyelvű vers Petőfiről...*” **Dr. Józsa Antal** egyetemi tanár, a történelemtudományok doktora nyílt levele az MTA akkori elnökének, *Glatz Ferencnek* 2001. január 21-én, amelyben nehezményezi az MTA magatartását a szibériai Petőfi-kutatások ügyében, ill. maga is szorgalmazza a Petőfi-kutatások sürgős kiterjesztését a költő valószínűsíthető fogságának színterére. **Lucifero Armando** olasz irodalmár (1855-1933) „*Petőfi Szibériában*” című kézírata nem régóta ismert nálunk. Az olasz szerző 1878-ban írta, kiséposzának kézírata csak 1989-ben került Magyarországra, s 2005-ben jelent meg magyar nyelven. S ebben a részben foglal helyet **A. V. Tyivanyenko** orosz-burját Petőfi-kutató (Ulan-Ude, a Burját Köztársaság fővárosa) dolgozata: „*Egy hang Szibériából*”.

II. „*Harc a Disznó fejű Nagyúrral*”. Itt Petőfi (Jókai, Arany, Pákh Albert stb.) pályatársainak, barátainak tételődései olvashatók, ill. a tudomány képviselőinek álláspontja a kérdésben, **Karát Imre** ismert filmjének szöveggöngyve, újságírók, irodalomtudósok nyilatkozata. A fejezet címe is arra utal, hogy milyen ellenszélben kellett és kell dolgoznia a nem akadémikus, s nem a politikum által befolyásolt Petőfi-kutatásnak...

III. *A nemzeti kegyeletadás kötelessége.* Ebben a fejezetben jobbra az MVSZ Petőfi Bizottságának, a kötet összeállítóinak méltó és igaz írásai olvashatók. S mennyire igaza van **dr. Drábik Jánosnak**, aki írásának ezt a címet adta: „*Az igazság fontosabb a hasznos mítosznál és a szép legendánál...!*”